

Statsrådets skrivelse till riksdagen om förslaget till rådets beslut om undertecknande, på unionens vägnar, av ett avtal mellan Europeiska unionen, å ena sidan, och Republiken Armenien, å andra sidan, om samarbete mellan Europeiska unionens byrå för straffrättsligt samarbete (Eurojust) och Re-publiken Armeniens behöriga myndigheter för straffrättsligt samarbete

I enlighet med 96 § 2 mom. i grundlagen översänds till riksdagen statsrådets skrivelse om förslaget till rådets beslut om undertecknande, på unionens vägnar, av ett avtal mellan Europeiska unionen, å ena sidan, och Republiken Armenien, å andra sidan, om samarbete mellan Europeiska unionens byrå för straffrättsligt samarbete (Eurojust) och Republiken Armeniens behöriga myndigheter för straffrättsligt samarbete.

Helsingfors den 25 januari 2024

Justitieminister Leena Meri

Konsultativ tjänsteman Miia Ljungqvist

FÖRSLAG TILL RÅDETS BESLUT OM UNDERTECKNANDE, PÅ UNIONENS VÄGNAR, AV ETT AVTAL MELLAN EUROPEISKA UNIONEN, Å ENA SIDAN, OCH REPUBLIKEN ARMENIEN, Å ANDRA SIDAN, OM SAMARBETE MELLAN EUROPEISKA UNIONENS BYRÅ FÖR STRAFFRÄTTSLIGT SAMARBETE (EUROJUST) OCH REPUBLIKEN ARMENIENS BEHÖRIGA MYNDIGHETER FÖR STRAFFRÄTTSLIGT SAMARBETE

1 Bakgrund

Eurojust grundades genom beslutet om inrättande av Eurojust för att stärka kampen mot grov brottslighet (2002/187/RIF), nedan Eurojust-beslutet, som trädde i kraft 6.3.2002. Målet med Eurojust-beslutet är att främja och förbättra samordningen av utrednings- och åtalsåtgärder i medlemsstaterna samt att förbättra samarbetet mellan medlemsstaternas behöriga myndigheter och stödja dem. Eurojust-beslutet har ändrats genom rådets beslut 2009/426/RIF.

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1727 om Europeiska unionens byrå för straffrättsligt samarbete (Eurojust), och om ersättning och upphävande av rådets beslut 2002/187/RIF (Eurojust-förordningen) gavs 14.11.2018. Förordningen trädde i kraft 12.12.2019. Enligt artikel 47 och 52 i Eurojust-förordningen kan Eurojust upprätta och upprätthålla samarbetsrelationer med myndigheter i tredje länder i enlighet med samarbetsstrategin. För detta ändamål utarbetar Eurojust en samarbetsstrategi vart fjärde år efter att ha hört kommissionen. I planen fastställs de tredje länder och internationella organisationer som man har ett operativt behov av att samarbeta med. Eurojusts kollegium godkände år 2019 den första sådana strategin för åren 2020–2023. Armenien är ett av de länder som omfattas av samarbetsstrategin.

Rådet gav kommissionen tillstånd att förhandla om samarbetsavtal med bland annat Armenien 1.3.2021. Angående förhandlingsmandatet har riksdagen fått E-skrivelsen E 165/2020 rd: Kommissionens rekommendation till rådets beslut om bemyndigande att inleda förhandlingar om avtal mellan Europeiska unionen och Algeriet, Armenien, Bosnien och Hercegovina, Egypten, Israel, Jordanien, Libanon, Marocko, Tunisien och Turkiet om samarbete mellan Europeiska unionens byrå för straffrättsligt samarbete (Eurojust) och de behöriga myndigheterna för straffrättsligt samarbete i dessa tredjeländer.

Kommissionen inledde förhandlingar med Armenien i april 2022. Förhandlingsparterna nådde ett preliminärt samförstånd i oktober 2022.

Eftersom behandlingen av ärendet framskred snabbt i rådet, gav statsrådet riksdagen information om ärendet i det första skedet genom den skriftliga E-uppföljningsskrivelsen EJ 6/2023 rd. Den U-skrivelse som nu ges har i huvudsak samma innehåll som den tidigare e-uppföljningsskrivelsen.

2 Förslagets syfte

Kommissionens förslag gäller undertecknande, på unionens vägnar, av ett avtal mellan Europeiska unionen, å ena sidan, och Republiken Armenien, å andra sidan, om samarbete

mellan Europeiska unionens byrå för straffrättsligt samarbete (Eurojust) och Republiken Armeniens behöriga myndigheter för straffrättsligt samarbete, samt ingående av detta avtal.

Målet med samarbetsavtalet är att utveckla relationerna mellan Eurojust och Armenien så att avtalsparterna kan samarbeta effektivt och utbyta information med varandra för att bekämpa ekonomisk brottslighet.

3 Förslagets huvudsakliga innehåll

Avtalet mellan Eurojust och Armenien motsvarar ganska långt de samarbetsavtal som Eurojust tidigare ingått med tredje länder. Eurojust har samarbetsavtal med Ukraina, Montenegro, Island, Schweiz, Norge, Förenta staterna, Nordmakedonien, Liechtenstein, Moldavien och Albanien, Georgien och Serbien.

Kapitel 1 i det föreslagna avtalet innehåller bestämmelser om mål, tillämpningsområde, definitioner som tillämpas på avtalet, åtkomstpunkter, åklagarsamordnare, domarsamordnare, operativa och strategiska möten samt inrättande av gemensamma utredningsgrupper.

Kapitel 2 i avtalet gäller informationsutbyte och dataskydd, som är en central del av avtalet. Avtalet bidrar till att trygga en hög nivå av dataskydd. I artikel 10–22 bekräftas grundprinciperna för dataskydd, inklusive begränsning av användningsändamål, uppgifternas kvalitet och regler för behandling av särskilda kategorier av uppgifter, den personuppgiftsansvarigas skyldigheter, inklusive lagringstider för uppgifter, logguppgifter och dokumentation, säkerhet och individens rättigheter i fråga om överförda personuppgifter, som gäller bland annat tillgång till uppgifterna, korrigering av dem och automatisk behandling av personuppgifter, opartisk och effektiv tillsyn samt administrativa och rättsliga sätt att söka ändring.

Enligt artikel 9 i avtalet får personuppgifter behandlas endast för de syften som anges i artikeln, det vill säga för att förhindra, utreda och avslöja brott, för åtalsåtgärder i samband med brott eller för verkställande av straffrättsliga påföljder enligt artikel 10.6 och inom ramen för de behöriga myndigheternas befogenheter. Den behöriga myndigheten måste också senast när personuppgifter överförs ange minst ett särskilt syfte, för vilket uppgifterna överförs.

Kapitel 2, artikel 10 i avtalet innehåller bestämmelser om de allmänna dataskyddsprinciper som ska iaktas vid överföring av personuppgifter.

Artikel 11 i avtalet gäller registrerade grupper och särskilda kategorier av personuppgifter samt ytterligare skyddsåtgärder för dem. Punkt 1 i artikeln begränsar överföring av personuppgifter om offer, vittnen och andra sådana personer som kan ge information om ett brott. Överföring är tillåten endast om den är ovillkorligen nödvändig och proportionerlig för utredning av ett allvarligt brott och relaterade åtalsåtgärder i ett enskilt fall. I punkt 2 i artikeln har en motsvarande begränsning upprättats för överföring av personuppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller annan åskådning eller medlemskap i fackförbund, genetiska uppgifter, biometriska uppgifter som behandlats för att entydigt identifiera en fysisk person, uppgifter om en persons hälsa eller uppgifter om en persons sexuella beteende eller läggning. Enligt punkt 3 i artikeln ska parterna (Eurojust och myndigheterna i Armenien) vid överföring av sådana personuppgifter som avses i punkt 1 och 2 säkerställa att tillägsskyddsåtgärder tillämpas vid överföringen.

Artikel 12 i avtalet begränsar beslutsfattande som baserar sig på helt automatiserad behandling av personuppgifter, vilket man kan avvika från om beslut enligt lagen är tillåtna för att utreda

allvarlig brottslighet och för relaterade åtalsåtgärder och lämpliga skyddsåtgärder för den registrerades rättigheter och friheter tillämpas. Som minimiskydd har den registrerade rätt att kräva att uppgifterna behandlas av en fysisk person.

Artikel 13 i avtalet begränsar rätten att överföra mottagna personuppgifter vidare. Utgångspunkten för överföring vidare i alla situationer enligt artikeln är att den part från vilken uppgiften har fått sitt föregående uttryckliga tillstånd till överföringen, att uppgiften används i samma syfte som det ursprungliga informationsutbytet baserade sig på och att tillräckligt dataskydd tryggas.

Den registrerades rättigheter regleras i artikel 14, 15, 17 och 22. Dessa innehåller den registrerades rätt till information, rätt att korrigera eller avlägsna uppgifter eller begränsa tillgången till dem, rätt att få information om personuppgiftsincidenter och rätt till effektiva rättsskyddsmetoder.

Kapitel 3 i avtalet gäller uppgifternas konfidentialitet och enligt artikel 23 ska det praktiska samarbetsarrangemang som ingåtts mellan Eurojust och Armeniens behöriga myndigheter tillämpas på utbyte av EU:s säkerhetsklassificerade och känsliga icke-säkerhetsklassificerade uppgifter.

I kapitel 4, artikel 24 i avtalet regleras ansvars- och ersättningsfrågor som gäller de behöriga myndigheterna.

I kapitel 5 i avtalet regleras avtalets slutbestämmelser, inklusive bestämmelser om fördelning av kostnader, praktiska samarbetsarrangemang, relationen till andra internationella instrument, meddelande om verkställande av avtalet, avtalets ikraftträdande, tillämpning, ändring och komplettering samt ny genomgång och utvärdering av avtalet. Kapitel 5 i avtalet innehåller också en klausul om lösning av tvister och avbrytande av tillämpning av avtalet. I kapitel 5 artikel 33 bestäms också om uppsägning av avtalet.

4 Förslagets rättsliga grund och förhållande till proportionalitets- och subsidiaritetsprincipen

Förslagets huvudsakliga mål är samarbete mellan Eurojust och Armenien i brottsärenden och att införa tillräckliga garantier för skydd av integriteten, grundläggande rättigheter och individens frihet för detta samarbete. Förslagets materiella rättsliga grund är artikel 16.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF), som gäller skydd av personuppgifter, samt artikel 85 i EUF-fördraget, som gäller Eurojusts verksamhet och uppgifter.

I artikel 218.5 i EUF-fördraget bestäms om rådets beslut ”om bemyndigande att underteckna avtalet och, i förekommande fall, att tillämpa det provisoriskt före ikraftträdandet”, och i artikel 218.6 i EUF-fördraget bestäms om rådets beslut ”om ingående av avtalet”. Eftersom förslaget gäller områden där normal lagstiftningsordning tillämpas, krävs Europaparlamentets godkännande innan rådet kan fatta beslut om att ingå avtalet. Därför är den förfarandemässiga rättsliga grunden för upprättandet av avtalet artikel 218.6, underpunkt a, underpunkt v i EUF-fördraget. Rådet fattar beslut med kvalificerad majoritet i båda skedena. Målsättningarna för det föreslagna avtalet kan endast uppnås genom att ingå ett bindande internationellt avtal, som definierar de samarbetsåtgärder som krävs och säkerställer skyddet av grundläggande rättigheter. Enligt statsrådets bedömning överensstämmer förslaget med proportionalitetsprincipen.

Artikel 56.2 i Eurojust-förordningen definierar situationer där Eurojust kan överföra operativa personuppgifter till judiciella myndigheter i ett tredje land. Överföring av personuppgifter förutsätter att det ingås ett bindande internationellt avtal mellan Eurojust och samarbetslandet, i detta fall Armenien, som ger tillräckliga garantier för integritetsskydd, grundläggande rättigheter och individens friheter. Enligt artikel 3.2 i EUF-fördraget omfattas ingående av det föreslagna avtalet av unionens exklusiva befogenhet, så subsidiaritetsprincipen tillämpas inte.

5 Förslagets konsekvenser

Avtalet främjar avtalsparternas möjligheter att bekämpa organiserad brottslighet.

Förslaget har inga konsekvenser för Finlands nationella lagstiftning. Lagstiftning som kompletterar Eurojust-förordningen har i Finland stiftats genom lagen om Finlands deltagande i verksamheten för Europeiska unionens byrå för straffrättsligt samarbete (Eurojust) (1232/2019). Lagen reglerar bland annat utlämning, överföring och behandling av uppgifter.

6 Förslagets förhållande till grundlagen samt grundläggande och mänskliga rättigheter

Förslaget har inga konsekvenser för Finlands nationella lagstiftning. Lagstiftning som kompletterar Eurojust-förordningen har i Finland stiftats genom lagen om Finlands deltagande i verksamheten för Europeiska unionens byrå för straffrättsligt samarbete (Eurojust) (1232/2019). Lagen reglerar bland annat utlämning, överföring och behandling av uppgifter.

7 Behandling av förslaget i Europeiska unionens organ och de övriga medlemsstaternas ståndpunkter

Kommissionen gav två förslag 14.11.2023: 1) kommissionens förslag till rådets beslut om ingående av ett avtal mellan Europeiska unionen, å ena sidan, och Republiken Armenien, å andra sidan, om samarbete mellan Europeiska unionens byrå för straffrättsligt samarbete (Eurojust) och Republiken Armeniens behöriga myndigheter för straffrättsligt samarbete (COM(2023) 705 final); och 2) kommissionens förslag till rådets beslut om undertecknande, på unionens vägnar, av ett avtal mellan Europeiska unionen, å ena sidan, och Republiken Armenien, å andra sidan, om samarbete mellan Europeiska unionens byrå för straffrättsligt samarbete (Eurojust) och Republiken Armeniens behöriga myndigheter för straffrättsligt samarbete (COM(2023) 706 final).

Avtalsförslaget och bilagorna behandlades i rådets arbetsgrupp för brottsärenden (COPEN) 29.11.2023 och 20.12.2023 där enighet nåddes om avtalsförslaget med bilagor. Beslutet om undertecknande av avtalet har efter Coreper-behandlingen (13 december 2023) godkänts av miljørådet. Juristlingvisterna har granskat texten och utkastet till beslut har skickats till Coreper den 24 januari 2024 och preliminärt till rådet för behandling den 29 januari 2024. Samtidigt ska rådet begära Europaparlamentets godkännande för att ingå avtalet. Efter att ha fått godkännandet kan rådet fatta det slutgiltiga beslutet om att ingå avtalet.

8 Nationell behandling av förslaget

Angående kommissionens förhandlingsmandat har riksdagen fått E-brevet E 165/2020 rd: Kommissionens rekommendation till rådets beslut om bemyndigande att inleda förhandlingar om avtal mellan Europeiska unionen och Algeriet, Armenien, Bosnien och Hercegovina, Egypten, Israel, Jordanien, Libanon, Marocko, Tunisien och Turkiet om samarbete mellan

Europeiska unionens byrå för straffrättsligt samarbete (Eurojust) och de behöriga myndigheterna för straffrättsligt samarbete i dessa tredjeländer.

I ärendet har getts en E-uppföljningsskrivelse EJ 6/2023 rd, som har beretts av justitieministeriet. Ärendet har behandlats genom ett skriftligt förfarande i sektionen för juridiska och inre ärenden 27.11–28.11.2023. Hörande av lagutskottet i ärendet har ordnats 1.12.2023. Denna U-skrivelse har i huvudsak samma innehåll som den tidigare E-uppföljningsskrivelsen. Ärendet har behandlats genom ett skriftligt förfarande i sektionen för juridiska och inre ärenden 8.-11.1.2024.

9 Statsrådets ståndpunkt

Statsrådet anser att avtalet är positivt för Finland, eftersom det bedöms kunna främja utredningen av sådana krävande brott vars rättsliga behandling ligger i Finlands intresse. Avtalet bidrar till att förverkliga det straffrättsliga ansvaret i allvarliga gränsöverskridande brott. Avtalet bidrar också till att främja regeringsprogrammets skrivelse om kraftig bekämpning av organiserad brottslighet. Statsrådet kan godkänna rådets beslut om att underteckna och ingå avtalet.